

Tartu Ülikool  
Sotsiaalteaduste valdkond  
Haridusteaduste instituut  
Haridusinnovatsiooni õppekava

Marjet Salmar

ÕUELASTEHOIU LÕPETANUD LASTE KOOLIVALMIDUS  
KOOLIÕPETAJATE JA LAPSEVANEMATE PILGU LÄBI

Magistritöö

Juhendaja: lektor Lehte Tuuling

Tartu 2022

## **Kokkuvõte**

Pealkiri: Õuelastehoiu lõpetanud laste koolivalmidus kooliõpetajate ja lapsevanemate pilgu läbi.

Magistritöö eesmärk oli välja selgitada Eestis oleva õuelastehoiu lõpetanud laste koolivalmidus ja toimetulek koolis nende esimesel kooliaastal lapsevanemate ja klassiõpetajate hinnangul.

Samuti oli soov uurida millisena näevad lapsevanemad perspektiivis õuelasteaia loomise vajadust Eestis?

Koolivalmidust ja laste kohanemist esimesel kooliaastal on käsitletud siin töös kui sünonüüme. Kuna Eestis on õuelastehoiud eksisteerinud väga lühikest aega, siis pole seda teemat Eestis veel uuritud. Kvalitatiivses uurimistöös kasutati andmete kogumisel poolstruktureeritud intervjuud, mida viidi läbi seitsme lapsevanema ja kuue õpetajaga. Saadud andmeid analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi põhimõtteid järgides. Tulemustest tuli välja, et õpetajatel ja lapsevanematel olid ühesugused arvamused. Vaadeldes akadeemilisi teadmisi, ei erinenud uuritavate arvates õuelastehoiu lõpetanud lapsed tava lastehoius käinud lastest. Sotsiaalsete oskuste poolest eristusid õuehoiu lapsed eakaaslastest eelkõige kõrge eneseteenindamise oskuse, enesekindluse, julguse ja teadmistehimu poolest.

Võtmesõnad: koolivalmidus, õuelastehoid, kohanemine koolis.

## **Abstract**

Heading: School-readiness of children who have graduated from outdoor childcare through the eyes of school teachers and parents.

The goal of this master's thesis was to find out the school-readiness and adaptability during the first year in school of the children who had previously graduated from Estonian outdoor daycare. This was achieved through the viewpoint of parents and homeroom teachers. Likewise, how the parents see in perspective the need to create outdoor daycares in Estonia was examined. School-readiness and children's adaptability are used here as synonyms. Since outdoor-daycares are quite new in Estonia, this topic has gotten very little research coverage. This qualitative research used semi-structured interviews with seven parents and six teachers. The data was then analysed

using the principles of qualitative-inductive content analysis. The results showed that the teachers and parents had similar opinions. Academically there seemed to be no difference between kids graduating from regular day-care or outdoor-daycare. In terms of social skills, outdoor-daycare graduates seemed to have better self-catering, self-confidence, courage and curiosity skills.

Keywords: school-readiness, outdoor-daycare, adapting to school

Sisukord

Kokkuvõte.....	2
Abstract.....	2
Sissejuhatus.....	6
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE.....	7
1.1 Õuesõppe ja õuelasteaia olemus.....	7
1.2 Õuesõpe ja liikumise kasutegur lapse arengule.....	9
1.3 Õuesõppe rakendamise positiivne mõju tervisele .....	10
1.4 Koolivalmiduse mõiste ja seos õuesõppega.....	12
2. METOODIKA .....	14
2.1 Valim.....	14
2.2 Andmekogumine .....	15
2.3 Andmeanalüüs .....	17
2.4 Usaldusväarsus.....	18
3. TULEMUSED.....	18
3.1 Lapsevanemate arvamus õuelastehoiu lõpetanud laste koolivalmidusest.....	19
___ Uue olukorraga kohanemine .....	19
___ Sõprussuhted.....	20
___ Vaimsed oskused.....	21
___ Füüsiline areng .....	22
___ Lapsevanemate hirmud.....	23
3.2 Esimese klassi õpetajate arvamus õuelasteaias käinud laste koolivalmidusest .....	24
___ Sotsiaalne küpsus.....	25
___ Vaimne areng .....	25
___ Füüsiline areng .....	26
3.3 Lapsevanemate arvamus õuelasteaia vajalikkusest Eestis.....	27.
4. ARUTELU.....	27
Lapsevanemate nägemus laste koolivalmidusest .....	28
Õpetajate nägemus laste koolivalmidusest.....	29

## Õuelastehoiu lõpetanud laste koolivalmidus kooliõpetajate ja lapsevanemate pilgu läbi 5

Õuelasteaia vajalikkus Eestis lapsevanemate arvates .....	30
Piirangud .....	30
Praktiline väärtus .....	31
Tänu sõnad .....	31
Autorsuse kinnitus .....	31
Kasutatud kirjandus .....	32

## Sissejuhatus

Teadusuuringud Hinkley jt (2018) on näidanud, et lapsed kes viibivad koolieelses eas palju õues töötavad koolis keskmisest paremini, on heade sotsiaalsete võimetega, motiveeritumad ning hea keskendumisvõimega, nad on vastutustundlikumad ja iseseisvamad. On ju teada, et igapäevaselt looduses viibimine toetab laste tervist, motoorika arengut, koordineerimist, kognitiivset funktsiooni (Chawla, 2015). Nende tervis on parem ja nendega juhtub vähem õnnetusi ning nad oskavad ronides/mängides kukkuda (Häfner, 2002). Neuroloogilised uuringud (Bolay & Reichle, 2007) on näidanud, et kui lapsed õpivad läbi liigutuste ja meelte kogemuse, salvestab aju õpitava sisu paremini. 2009. aastal Inglismaal läbi viidud uuringust selgus, et vähem kui 10% tänapäeva lastest mängivad looduslikes kohtades, näiteks metsas, võrreldes nende vanemate ja vanavanematega palju harvem (Natural England, 2009).

Üha tubasem eluviis lastel põhjustab ülekaalulisust ning erinevaid vaimseid ja füüsilisi terviseprobleeme. 2017. aasta Tervise Arengu Instituudi uuringust tuli välja, et piisavalt liigub Eesti üheteist kuni viieteist aastastest kooliõpilastest vaid 16%. Vanuse kasvades väheneb see arv veelgi (Oja et al., 2019). Ligikaudu iga kuues esimese klassi õpilane oli ülekaaluline ja iga kümnes rasvunud (Gluškova et al., 2021).

Mikk Sarv (2008) on toetudes Rootsis läbiviidud uuringute tulemustele teinud järelduse, et õues õppides paraneb õppimis- ja meelde jätmiss võime, väheneb stress ja vägivald. Vaatamata sellele, et on olemas tõendatud info õuelasteaia lõpetanud laste heast toimetulekust järgmises haridusastmes Rootsis ja teistes riikides, puuduvad Eestis õuelasteaiad ja puuduvad ka vastavasisulised uuringud.

Lühikest aega on Eestis tegutsenud mõned õuelastehoiud. On uuritud õuelastehoiu tööd toetavaid ja takistavaid tegureid (Masing, 2017), aga õuelastehoiu lõpetanud lastele suunatud uuringud puuduvad. Meil puudub tõendus põhine informatsioon ka selle kohta, kas Eestis õuelastehoiudes käivad lapsed saavad piisava ettevalmistuse kooliks ja kuidas nad tulevad toime esimeses klassis.

Käesolev töö keskendubki sellele, et välja selgitada Eestis oleva õuelastehoiu lõpetanud laste koolivalmidus ja toimetulek koolis nende esimesel kooliaastal lapsevanemate ja

klassiõpetajate hinnangul. Samuti on soov uurida millisena näevad lapsevanemad perspektiivis õuelasteaia loomise vajadust Eestis?

Töö teema pakub autorile isiklikku huvi, kuna autori eestvedamisel on loodud Harjumaal kaks õuelastehoidu. Lapsevanematega peetud arenguvestlustest on välja tulnud nende kahtlused õuelastehoiu laste koolivalmidusest, sest igapäevased tegevused toimuvad õues, mitte laua taga õppides.

## 1. TEOREETILINE ÜLEVAADE

### 1.1 Õuesõppe ja õuelasteaia olemus

John Lubbock on öelnud "Maa ja taevas, metsad ja põllud, järved ja jõed, mägi ja meri on suurepäraseks koolimeistrid ja õpetavad meile rohkem, kui me kunagi raamatutest õppida suudame" (Growing Wild Forest School, 2020, para 1).

Inimene on õppinud looduse sees aastasadu, kuid õuelasteaia mõiste tekkis alles 20. sajandi keskpaigas. Valdavalt õue keskkonnas tegutsevaid lasteaedu (-hoide) leidub tänapäeval kõikjal maailmas. Eesmärk on edendada laste sidet loodusega. Mängides ja õues õppides areneb laste enesekindlus ja iseseisvus (Outdoor & Woodland Learning s.a.). Maailma esimese teadaoleva metsakooli lõi Ella Flautau Taanis 1952. aastal. Idee tekkis sellest, kui tema ja naabrite lapsed hakkasid iga päev lähedal asuvas metsas kogunema. Rootsi endine sõjaväelane Goesta Frohm lõi idee Skogsmullest, neljast väljamõeldud tegelasest, kes õpetavad lastele loodust. Sellest ideest lähtuvalt asutas Rootsis 1985. aastal esimese Siw Linde metsaeelkooli (Growing Wild Forest School s.a.). Kaks kasvatajat Kerstin Jebsen ja Petra Jäger asutasid 1993. aastal esimene samalaadse asutuse Saksamaal (Häfner, 2002).

Õuelasteaia ega -hoiu terminit Eesti õigusaktides ei ole. Koolieelse lasteasutuse seaduses § 8 (RT I, 22.01.2018, 6) on välja toodud erinevad koolieelse lasteasutuse tüübid. Vastavalt laste vanusele ja hariduslikele vajadustele jaotuvad need järgmiselt:

1) lastesõim – lastele vanuses kolmanda eluaastani;

- 2) lasteaed – lastele vanuses kolmandast eluaastast kuni seitsmenda eluaastani;
- 3) erilasteaed – erihooldust ja eriõpetust vajavatele lastele vanuses kolmandast eluaastast kuni seitsmenda eluaastani;
- 4) lastepäevakodu – lastele vanuses esimesest eluaastast kuni seitsmenda eluaastani;
- 5) lastekeskus – kõigile paikkonnas elavatele lastele vanuses teisest kuni kaheteistkümnenda eluaastani, kus luuakse võimalused mänguks ja muuks arendavaks tegevuseks.

Seaduse tasandil ei ole reguleeritud õuelasteaiad või –hoiud. Hoolimata sellest, et on mõned õuelastehoiud Tallinnas, Harjumaal ja Tartus, on see teema Eestis ikkagi veel uudne.

Õuelasteaia pedagoogika eripäraks on see, et kõiki tegevusi tehakse õues.

Looduskeskkonnad on mitmekesised ja muutlikud ning pakuvad suurepäraseid võimalusi uurimuslikuks mänguks. See omakorda loob võimalused otsuste tegemiseks, loovuse arendamiseks ja suurendab sotsiaalset suhtlust, mis omakorda soodustab õppimisvõimet (Bragg et al., 2013).

Õuesõpe toetub enamasti avastusõppe metoodikale. Avastusõpe (Kruuda, 2009) põhineb laste käelisel tegevusel ning aktiivsel osalusel õppeprotsessis, mille tulemusena kujundatakse lapse aktiivne hoiak õpitava suhtes. Kasutades selleks laste loomulikku uudishimu ümbritseva maailma avastamisel (Hellat, 2022). Avastusõppe kaudu omandavad lapsed järk-järgult teadusliku mõtteviisi. Nad vaatlevad, katsetavad, mõtestavad saadud tulemusi, analüüsivad ja teevad järeldusi. Eesmärgiks on arendada kriitilist mõtlemisoskust, sotsiaalseid pädevusi ja toetada lapse loovust (Hellat, 2022). Õuesõpe põhineb kogemisel ja tegevusel, läbi mille toimuvad kokkupuuted looduse, kultuuri ja ühiskonnaga (Dahlgren & Szczepanski, 2006). Seeläbi areneb lapse enesekindlus ja iseseisvus. Läbi lapse juhitud tegevuse aitavad õpetajad lastel loodust ja päriselu tundma õppida. Sageli nõuavad tegevused looduskeskkonnas suurt füüsilist pingutust ja kehalist aktiivsust. Lapsed viivad läbi loodusvaatlusi minimaalse varustusega kasutades õpperessursina looduslikke materjale (Outdoor & Woodland Learning s.a.). Õuesõppel ei ole selgelt määratletud aja-, koha, vahendite jne piire, kuid sellel on ühine tuum. See võib võtta lugematul hulgal erinevaid vorme, nagu suvelaagrid, skautlus, väljapoole suunatud programmid, kõrbeteraapia ja loomulikult metsakoolid (Growing Wild s.a.). Õpetaja loob lapsele tegevuseks keskkonna, kus erinevad situatsioonid, kutsuvad esile katsetamise ja aktiivse mõtlemise, läbi mille areneb lapse vaatlusoskus. Selline aktiivne õppimine kasvatab



lastes vastutustunnet oma tegevuste ees (Koort, 1935, viidatud kirjandusarhiiv). “Õuesõppe kontseptsioon on seotud tegevuskeskse praktilise teadmise olemusega. Nii muutub maastik samasuguseks õpikeskkonnaks nagu on klassiruum, raamatukogu ja virtuaalklassiruumid koos infotehnoloogiaga” (Dahlgren & Szczepanski, 2006, lk 49). Kõige selle eesmärgiks on mõtestatud õppimine, kriitilise mõtlemisoscuse ja sotsiaalsete pädevuste arendamine ja õpilase loovuse toetamine (Hellat, 2022).

## **1.2 Õuesõppe ja liikumise kasutegur lapse arengule**

Õuesõppe ei seisne ainult mõnuses aja veetmises, vaid see on aktiivne õppimine õues. See avardab silmaringi ning ärgitab huvi õppimise vastu (Kruuda, 2009), mis on oluline kooli kontekstis. Elamustel ja uudishimudel, mida välikeskkond ja tegevused võivad tekitada, pole piire. See on kaasahaarav, tõhus ja nauditav õppevorm, mis on suunatud isiklikule, sotsiaalsele, keskkonna teadlikkusele või õppimisele (English outdoor council, 2015). Järjest rohkem on hakatud tähelepanu pöörama õuesõppe uurimisele pedagoogika, kasvatus-, arengu- ja hariduspsühholoogia valdkondades, kus uuritakse õuesõppe mõju lapse arengule nii füüsilisel kui psühholoogilisel tasandil (Agostini et al., 2018). Teadlased on leidnud, et kümneaastasel lapsel on sotsiaalsed ja emotsionaalsed oskused olulisemad kui kognitiivsed oskused. Nad seostasid enesekontrolli ja eneseregulatsiooni kehalise aktiivsusega koolieelses eas ning väitsid, et õuesõppel on suur mõju nii akadeemilistele saavutustele kui ka sotsiaalsetele oskustele (Birdwell et al., 2015).

Tervise Arengu Instituudi 2017/2018 õppeaasta uuringus on välja toodud Eesti kooliõpilaste tervisekäitumise kohta, et “... kehaline aktiivsus toetab laste kognitiivset arengut ning on seotud paremate õpitulemustega” (Oja et al., 2019, lk 92). Igapäevane aktiivne liikumine mõjutab lapse ajutegevust, paraneb tähelepanuvõime ja mälu. Uuringud on näidanud, et kehaliselt aktiivsetel lastel muutuvad paremaks enamik mõtlemisega seotud võimed (Hansen, 2018). Vaid 20 minutit aeroobset treeningut päevas suurendab rakkude kasvu hipokampus, mis on mälu eest vastutav ajuosa (Chatterjee, 2020).

Kehaline aktiivsus annab tulemusi ka ATH laste puhul. Nad suudavad paremini keskenduda, sest esmalt paraneb nende pidurdusvõime. Nad ei reageeri pisiasjadele impulsiivselt, mis on ATH laste puhul sageli eriti raske (Hansen, 2018).

Varajane kontakt loodusega mängib olulist rolli keskkonnasõbralike väärtuste ja käitumise kujundamisel. Maailma Terviseorganisatsiooni andmetel, mida linnastunum on meie keskkond, seda halvem on meie tervis (Chatterjee, 2020). Laste väärtushinnangute mõjutamisel on haridussüsteemil parimad võimalused, seda nii formaal- kui ka mitte formaalhariduses. Lapselt lapsevanemale antavad teadmised võivad mõjutada kaudselt täiskasvanute tegevusi (loodus)keskkonnas (Puura et al., 2006).

USA-s tehtud uuringud näitavad, et koolid, kus kasutatakse õuesõpet või muid looduspõhiseid kogemusõppe vorme, on lapsed edukamad loodusteadustes, keeleõppes, matemaatikas ja ühiskonnaõpetuses (Malone & Waite, 2015). Sellised lapsed on kohanemisvõimelisemad, suudavad teiste inimestega paremini suhelda, on tervemad ja õnnelikumad (Waite & Davis, 2007). Haridus- ja Teadusministeeriumi 2017. aastanalüüsis tuuakse välja, et inimesed ja nende oskused on Eestisuguse riigi jaoks suurim vara ja nende oskuste arendamise strateegiaid peetakse tähtsaks. PISA uuringus mõõdetakse küll vaid kognitiivseid oskusi, aga paremate tulemuste saamist toetavad ka mittekognitiivsed oskused nagu püsivus, ettevõtlikkus, enesetõhusus, enesekontroll ja enesejuhtimise oskus, mida saab kasvatus ja haridusega kujundada (Valk, 2017). Ka Birdwell toob välja mittekognitiivsete oskuste olulisuse eduka meeskonnatöö, sihikindluse ja stressijuhtimise kontekstis (Birdwell et al., 2015).

### **1.3 Õuesõppe rakendamise positiivne mõju tervisele**

Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) defineerib tervist kui "täieliku füüsilise, vaimse ja sotsiaalse (individuaalse) heaolu seisundit, mitte ainult haiguse või puude puudumist" (para 3). Teaduslikud tõendid loodusega kokkupuute ning inimese tervise ja heaolu vahelise positiivse seose kohta kasvab pidevalt (Bragg et al., 2013).

Paljud tervisehädad on tingitud sellest, et oleme inimeselt võtnud ära loomupärase liikumisvajaduse. Liikumine on üks olulisi kehakaalu ja tervise mõjutegureid (Oja et al., 2019). Kestvat tuge tervise ja keskkonna jätkusuutlikule arengule saab pakkuda just õuesõpe (Dahlgren et al., 2009). Tänapäeva lapsed puutuvad loodusega vähem kokku kui 50 aastat tagasi. Lapsed veedavad palju aega siseruumides televiisori või arvutiekraanide ees jäädes ilma looduse positiivsest mõjust. Kannatab nende vaimne ja füüsiline tervis, kaob side loodusega ja see võib kaasa tuua katastroofilised tagajärjed (Bragg et al., 2013). Tuues lapsed loodusesse loome aluse loodusearmastusele ja keskkonnast hoolimisele. Seda saab teha vaid positiivsete kogemustega, et neist jääks head ja õnnelikud mälestused (Ogilvie, 2005).

Teadlased on kindlaks teinud, et laste heaolu ja tervislik isiksuse areng on tugevalt seotud nende õues viibimisega (Bragg et al., 2013). Kuna õues ollakse vähem, siis on lastel suurem risk müoopia (lühinägelikkuse) tekkeks (Ramamurthy et al., 2015). Ka südame-veresoonkonna tervis on seotud kehalise aktiivsuse ja luutihedusega. Liikumine toetab vaimset tervist ja aitab stressiga toime tulla (Oja et al., 2019).

2010. aasta ühes uuringus toodi välja tõsiasi, et istumine on üks tervise riskidest. Doktor James Levine on öelnud, et istumine on surmav tegevus. Kehaline tegevusetus on üks enneaegse surma põhjuseid (Chatterjee, 2020). Värskes õhus viibimine, liikumine ja kogemuse kaudu õppimine aitab lapsel tervemaks inimeseks areneda. Leevendub stress ja taastub võime selgelt ning seostatult mõelda (Vihman, 2016). Liikumine parandab laste hakkamasaamist ka koolis. Suureneb nende enesekontrollivõime ja nad ei lange nii kiiresti stressi. Nende kortisooli tase püsib madalam, kui istuvatel lastel (Hansen, 2018).

Pikaajaline kõrge kortisooli tase mõjub halvasti ajupiirkonnale, mis omab tähtsust mälu, õppimise ja konsentratsioonivõime puhul (Dahlgren et al., 2009). Loodus võimaldab struktureerimata mängida, tekitades vabaduse, iseseisvuse ja sisemise jõu tunde, millest lapsed saavad tulevaste stressijuhtumite puhul tugineda (Bragg et al., 2013). Õuesõpe võib aidata vältida luude hõrenemist ja muidugi ka ülekaalulisust. Lapsepõlves pandud alus tugevatele luudele annab lootuse tugevatele luudele ka vanas eas (Dahlen & Szczepanski, 2006).

#### **1.4 Koolivalmiduse mõiste ja seos õuesõppega**

Kooliminekuuga kaasnevad suured muudatused. Selleks ajaks on laps läbinud perioodi, mil on alus pandud tema isiksuse kujunemisele (Viher, 2002). See on pikaajaline protsess, mis koosneb turvalisest keskkonnast, teadlikust õppetegevusest, avastamist ja nautimist võimaldavatest vahenditest (Põdra, 2017).

Olenevalt sellest, millist aspekti soovitakse rohkem rõhutada, on uurijate poolt koolivalmidust sõnastatud erinevalt, võttes arvesse lapse arengu mitmekülgset ning terviklikkust (Mõttus, 2010). Koolivalmidust võib määratleda kui oskusi, teadmisi ja võimeid, mida lapsed vajavad koolis edukaks õppetööks (Snow, 2006). Koolivalmiduse määramise oluline tegur on ka eakaaslastega mängukäitumine sotsiaalse pädevuse näitajana (Burgess & Ernst, 2020).

Kuigi paljud programmid rõhutavad koolivalmiduse juures akadeemilisi komponente, viitab üha suurem hulk uuringuid sellistele oskustele nagu sotsiaal-emotsionaalne õppimine ja õppimiskäitumine, mis mõjutab lapse edukat hakkama saamist koolis (Cambell et al., 2016). Smith (2005) toob oma uuringus välja koolivalmiduse kolm olulist aspekti: lapse võime kuulata ja koondada oma tähelepanu 15-20 minutiks, oskus suhelda täiskasvanute ja eakaaslastega ning reeglite järgimist.

Irimaa 2006. aasta uuringus arvasid lasteaia õpetajad, et lapsed on koolivalmid, kui neil on head sotsiaalsed oskused, enesekindlus ja emotsionaalne pädevus. Kooliõpetajate arvates on koolis lastel suurimaks probleemiks madal enesehinnang, keskendumisraskused ja käitumisprobleemid (O'Kane & Hayes, 2006). Muheli ja Salu arvates tuleks koolivalmiduse all mõista ühistöö ja sotsiaalseid kontakte soodustavaid valmisolekuid nagu näiteks positiivsed inimsuhted, keskendumisvõime, sihikindlus, initsiatiivikus (Viher, 2002).

Ka Ruus (2007) toob välja kohanemisvõime, enesetõhususe, eneseaustuse ja orientatsioon probleemide lahendamise olulisuse kooliõpilaste toimetuleku aspektist vaadatuna. V. Neare seisukohalt on koolivalmidus lapse tervislik, sotsiaalne, motivatsiooniline ja vaimne valmisolek õppetegevuse alustamiseks (Viher, 2002). See väljendub soovis omandada uusi teadmisi. Seda mõjutavad sünnipäraseid eeldused ning võimed (Mõttus, 2010) ja saavutamiseks on vaja soodsat keskkonda koos lapse enda aktiivse tegevusega (Uudelt & Rikson, 2010).

Lapse koolivalmiduse hindamisel on olulised kolm aspekti: sotsiaalne, vaimne ja füüsiline areng. Lapse sotsiaalsed oskused ja vaimsed võimed on tihedalt seotud. Seepärast on oluline sotsiaalsete teadmiste ja oskuste ning väärtushinnanguliste hoiakute kujundamine. See on üks tähtsamaid kasvatusülesandeid (Männamaa & Marats, 2009). Uuringud on näidanud, et lapsed kellel on kõrged sotsiaalsed omadused jõuavad eakaaslastele järele juba esimese kooliaasta lõpuks. Need tulemused annavad tõendeid sotsiaalsete oskuste tähtsuse kohta akadeemilises kasvus (Trang et al., 2019). Samuti on Blair ja Raver leidnud, et isiklike ja sotsiaalsete oskuste hulgas on eneseregulatsioon olulisemaid komponente lapse jätkuva õppe edukuse jaoks (Blair & Raver, 2015).

Füüsilise arengu seisukohalt on oluline lapse üldine kehaline areng. Tema liikumisaktiivsus, vastupidavus, aga ka liigutuste koordineerimine ja peenmotoorika (Viher, 2002). Peenmotoorikaga on seotud paljud tegevused koolis, seepärast on see väga tähtsal kohal. Laps peab oskama õigesti pliitsit käes hoida, kääridega lõigata, suutma värvida pilti piirjoonte sees jms. (Mõttus, 2010).

Õuelasteaias käinud lapsed ei tööta mitte ainult tunnis paremini, vaid neil on ka koolis lõbusam. Nad suudavad tegutseda iseseisvamalt, näidata rohkem huvi tunnis toimuva vastu (Häfner, 2002). Loodusega seotud kogemus soodustab füüsilist, sotsiaalset ja kognitiivset arengut (Burgess & Ernst, 2020). Varasemad uuringud on näidanud, et lasteaias omandatud kognitiivsed oskused võivad ennustada hilisemaid akadeemilisi saavutusi koolis (Romano et al., 2010).

Erinevad uuringud (Oja et al., 2019; Hansen, 2018) on näidanud, et kehaliselt aktiivsetel lastel on koolis paremad õpitulemused. Neil on hea tähelepanuvõime ja mälu. Lapsed, kes on õppinud koolides, kus kasutatakse õuesõpet on kohanemisvõimelisemad ja sotsiaalsemad (Waite & Davis, 2007). Nad on edukamad ka meeskonnatöös (Birdwell et al., 2015).

Üha tubasem eluviis lastel tekitab ülekaalu ja erinevaid nii vaimseid kui füüsilisi terviseprobleeme. Tervise Arengu Instituudi 2019. aasta uuringu aruandes tuuakse välja tõsiasi, et laste kehalise võimekuse näitajad on viimastel aastakümnetel langenud ning lapsed ei ole kehaliselt nii aktiivsed kui soovitatakse. Ühe lahendusena on maailmas loodud õuelasteaedu, kus lapsed veedavad suurema osa ajast väljas looduses aktiivselt tegutsedes ning alusharidust omandades. Eesti puuduvad õuelasteaiad. Lühikest aega on tegutsenud mõned õuelastehoiud, aga

õuelastehoiu lõpetanud lastele suunatud uuringud Eestis puuduvad. Seepärast pole teada, kas õuelasteaias käivad lapsed saavutavad piisaval tasemel koolivalmiduse või kuidas nad saavad hakkama esimeses klassis? Millisel viisil näevad lapsevanemad üldse õuelasteaia loomise vajadust Eestis.

Magistritöö eesmärk on välja selgitada Eestis oleva õuelastehoiu lõpetanud laste koolivalmidus ja toimetulek koolis nende esimesel kooliaastal lapsevanemate ja klassiõpetajate hinnangul. Samuti oli soov uurida millisena näevad lapsevanemad perspektiivis õuelasteaia loomise vajadust Eestis?

Magistritöös otsitakse vastuseid järgmistele küsimustele:

1. Kuidas kirjeldavad õue lastehoius käinud laste vanemad laste kohanemist esimeses klassis?
2. Kuidas kirjeldavad nende laste esimese klassi õpetajad laste kohanemist koolis esimeses klassis?
3. Millisena näevad lapsevanemad õuelasteaia loomise vajalikkust Eestis?

## **2. METOODIKA**

Antud magistritöös on kasutatud kvalitatiivset uurimisviisi, mille abil on võimalik paremini mõista inimeste kogemuste olemust ja seda tähendust, mis nad ise oma kogemusele annavad (Õunapuu, 2014). Tegeletakse inimeste isikliku ja sotsiaalse uurimise, kirjeldamise ja tõlgendamise (Laherand, 2010). Kuna antud uurimuse eesmärk on välja selgitada õue lastehoiu lõpetanud laste koolivalmidust lapsevanemate ja kooliõpetajate pilgu läbi on kvalitatiivne uurimisviis sobilik. See võimaldab keskenduda kirjeldavatele sõnadele ja sümbolitele. Uurimine on induktiivse iseloomuga (Õunapuu, 2014).

### **2.1 Valim**

Antud töös on kasutatud kahte valimit. Esimese valimi moodustamisel lähtuti uurimuse iseärasusest kasutades sihipärase valimi strateegiat (Rämmer, 2014). Tulenevalt töö eesmärgist oli oluline, et valimi moodustaksid lapsevanemad, kelle laps oli käinud õuelastehoiuse enamuse

koolieelsest ajast. Kuna Eestis on vaid üks hoid, kust lapsed on kooli läinud, siis osutuski valimiks Tartu õuelastehoiu lõpetanud laste vanemad. Esmalt võeti ühendust Tartu õuelastehoiuga, et saada kontakte vanematega, kelle lapsed on lõpetanud nende hoiu. Saades üheksa lõpetanud lapse ema meiliaadressid, saadeti neile tutvustav kiri. Vastus tuli kaheksa vanema käest, et nad on valmis intervjuus osalema. Hiljem võeti uuesti kõigiga ühendust, et leppida kokku intervjuu ajad. Saadetud ühisele meilile intervjuu ajalisteks kokkulepeteks, ei saadud enam vastuseid. Seejärel saadeti igale lapsevanemale eraldi kiri leppimaks kokkusaamisaeg. Nüüd tulid vastused seitsme ema käest. Järgnevalt lepiti kokku aeg. Koroonakriisist tingituna toimusid kohtumised veebikeskkonna vahendusel.

Teise valimi moodustamisel kasutati sihipärase valimi strateegiat (Rämmer, 2014). Valimi moodustasid õpetajad, kelle I klassis oli õppinud Tartu õuelastehoiu lõpetanud laps. Uuringus osales ka üks õpetaja, kelle klassis oli Harjumaa õuelastehoiu lõpetanud laps. Uuringus osalejateni jõuti õue lastehoiu lõpetanud lapsevanematega intervjuu käigus. Üheteistkümnest õpetajast viis olid valmis intervjuuks. Kaks õpetajat arvas, et sellest ajast on juba neli aastat möödunud ja nad ei soovi enam meenutada ja nelja õpetajaga ei saadud üldse kontakti. Üks õpetaja oli Harjumaa õuelastehoiu lõpetanud lapse õpetaja. Intervjuud said läbiviidud kuue õpetajaga. Lähtudes pritsiibist, mille kohaselt tuleb kaitsta vastajate privaatsust (Flick, 2014) kasutatakse pseudonüüme (nt. Vanem 1).

## **2.2 Andmekogumine**

Antud uurimustöös oli vaja koguda põhjalikku informatsiooni inimeste tunnetest, kogemustest ja ettekujutustest õuelastehoiust. Seepärast kasutati meetodina empiirilist poolstruktureeritud intervjuud, mis on avatud vestlus. See on paindlik tehnika, mis annab võimaluse intervjuueeritavale individuaalselt läheneda (Virkus, 2010). Intervjuu algab kavakindlalt, kuid kulgeb situatsioonipõhiselt. Küsimused on avatud lõpuga ja järgnev küsimus sõltub eelnevast vastusest (Õunapuu, 2014). Intervjuu on paindlik tööriist andmete kogumiseks, mis võimaldab koguda informatsiooni nii intervjuueeritava vastuste näol kui ka läbi selle, kuidas ta neid vastuseid annab. Vajadusel intervjuueerija saab esitada lisaküsimusi põhjalikumate vastuste saamiseks (Cohen et al., 2007). Kuna käsitletavat teemat pole enne Eestis uuritud, siis poolstruktureeritud intervjuu vorm jätab võimaluse saada informatsiooni nende asjade kohta, millele ei osatud varem

mõelda. Vajadusel saab küsimusi ümber kohandada, et jõuda varjatud nähtusteni (Õunapuu, 2014). Seda eriti lapsevanematega intervjuus, kus polnud teada, millise lasteaia kogemusega vanemad on. Näiteks tuligi küsimusi ümber kohandada seoses vanematega, kes olid ise selle õuelastehoiu loomise juures olnud, kuulunud juhatusse või lisaks ka õpetaja olnud.

Uurimistöö intervjuu koostamisel tugineti magistriltöö uurimisküsimustele. Koostati kaks intervjuukava (Lisa 1). Üks lapsevanematele ja teine õpetajatele. Lapsevanematele suunatud kava koostamisel vaadeldi koolivalmidust üldisemalt. Teadmata vanemate tausta vältiti erialaseid termineid (nt. kognitiivne areng) ja eraldi oli teemaplokk õuelasteaia kohta. Õpetajatele suunatud intervjuukavas lähtuti koolivalmiduse hindamise kriteeriumitest: lapse kognitiivne, sotsiaalne ja füüsiline areng.

Kava jaotati plokkideks. Lapsevanematele suunatud kava plokid olid järgnevad: sissejuhatav osa, kus räägiti teema valikust ning sisaldas ka paari nõ. soojendus küsimust (nt. "Mitmendas klassis laps õpib?"); lapse hakkama saamine koolis esimesel aastal. (nt. "Milles väljendus lapse soov kooli minna?"); küsimused õuelasteaia teemadele üldisemalt (nt. "Miks valisite oma lapsele õuelastehoiu?").

Õpetajatele suunatud kava oli jagatud kaheks plokiks: sissejuhatav osa ja koolivalmiduse hindamise kriteeriumeid puudutavad küsimused (nt. "Kuidas ta sai hakkama esemete järjestamisega").

Uurimuse valiidsuse suurendamiseks viidi eelnevalt läbi ka pilootuuring ühe lapsevanemaga, kelle laps oli käinud Harjumaa õuelastehoius ühe aasta. Antud intervjuu andis võimaluse hinnata küsimustest arusaamist ja teha muudatusi. Näiteks küsimustes, mis puudutasid lapse vaimset arengut. Intervjuud toimusid kuuajalise perioodi jooksul veebruaris 2022. aastal. Koroonapiirangutest tingituna toimusid kõik intervjuud zoomi keskkonna vahendusel. Kõikidele intervjuueeritavatele selgitati konfidentsiaalsuse ja andmetöötluse põhimõtteid ja küsiti luba vestluse salvestamiseks. Intervjuu läbiviimise ajal tegi uurija lisaks veel märkmeid ja ümberkorraldusi lähtuvalt intervjuueeritava vastustest. Näiteks üks õpetaja, kes oli ise töötanud õuelasteaias Soomes, rääkis palju sealsetest võimalustest, kuigi õpetajatele suunatud küsimustikus õuelasteaia teemat sees ei olnud. Intervjuudest lühim oli 35 minutit ning pikim 1 tund ja 15 minutit. Õpetajatega peetavad intervjuud olid lühemad ja konkreetsemad, lapsevanemad olid emotsionaalsemad ja puudutasid palju üldisi lasteaia teemalisi küsimusi.



### 2.3 Andmeanalüüs

Saadud andmeid analüüsiti kvalitatiivse induktiivse sisuanalüüsi põhimõtteid järgides. Just nii tuleb kõige paremini esile uurimuses osalejate maailma mõistmine ja nende tõlgenduste ning tähendussüsteemide uurimine (Kalmus, 2015). Analüüsimine toimus etapiti. Esmalt lindistati salvestused programmiga OBS Studio helifailiks, seejärel transkribeeriti kõik intervjuud täies mahus, kasutades veebipõhist kõnetuvastussüsteemi. Transkriptsiooni kvaliteet varieerus sõltuvalt helifaili kvaliteedist. Mida madalama kvaliteediga oli helifail, seda rohkem tuli teha parandusi automaatse transkriptsiooni tekstifailis.

Andmeanalüüsi teises etapis loeti tekste veel korduvalt läbi, et paremini mõista tekstide sisu ja tervikut (Laheranna, 2008). Peale seda ühtlustati vormistus, asendati nimed pseudonüümidega ja paigutati intervjuude failid kodeerimiseks QCAmap`i veebikeskkonda. Kodeerimine annab võimaluse tekstis märkida tähenduslikke üksusi. Seejärel märgistati tekstis uurimisküsimuste kaupa tähenduslikke üksusi, millest sõnastati koodid. Antud uurimistöös moodustasid tähenduslikke üksusi intervjuude tervikmõtet kandvad osad. Seejärel leiti nendele ühine koodinimi. Tabel 1 annab näite ühe tähendusliku üksuse ja koodi nimetuse kohta.

**Tabel 1.** Näide uurimisküsimuse “Kuidas kirjeldavad lapsevanemad laste kohanemist koolis” tähendusliku üksuse ja koodi kohta.

TÄHENDUSLIK ÜKSUS	KOOD
V.”...ta on alati hästi julge küsija, mis on tore ja ma arvan, et see on täpselt see meie lasteaia teema, kuna lapsi on vähe, pööratakse tähelepanu...”	julgus

Koodidest kategooriate moodustamiseks kasutati programmi poolt pakutavat värvide eristamise võimalust. Esimese uurimisküsimuse all jõuti 43 koodini, mis hiljem koondati 22 koodini. Saadud koodidest moodustus 5 kategooriat. Teise uurimisküsimuse analüüsimisel saadi 15 koodi, millest moodustus 3 kategooriat. Kolmanda uurimisküsimuse koodi tuli 5, mis moodustasid 2 kategooriat. Näide selle kohta kuidas koodidest moodustasid kategooriad on ära toodud tabelis 2.

**Tabel 2.** Näide uurimusküsimuse “Kuidas kirjeldavad nende laste esimese klassi õpetajad laste kohanemist koolis esimeses klassis?” koodi ja kategooria kohta.

KOOD	KATEGOORIA
Häälikupikkus	Vaimne areng
Lugemine	
Matemaatilised teadmised	
Loodusõpetus	
Huvi ümbritseva vastu	
Tervikpildi tajumine	
Kõne ja eneseväljendusoskus	

## 2.4 Usaldusväarsus

Antud töös kasutati pilootintervjuud, kaaskodeerimist ja uurijapäevikut. Pilootuuring viidi läbi ühe lapsevanemaga, kelle laps oli käinud Harjumaa õuelastehoius ühe aasta. Antud intervjuu andis võimaluse hinnata küsimustest arusaamist ja teha muudatusi. Näiteks küsimustes, mis puudutasid lapse vaimset arengut tuli sisse tuua selgitavaid lauseid. Samuti sai mõne küsimuse puhul parema arusaadavuse eesmärgil küsimus ümber sõnastatud. Kaaskoderija kodeeris esimese uurimisküsimuse viimasest intervjuust. Koodide võrdlemisel ilmnisid teatavad lahknevused, mida sai siis analüüsitud ja uuesti kodeeritud.

Laheranna (2008) soovitusel aitab uurijapäeviku pidamine hoida uurimisprotsessi läbipaistvana. Uurijapäevik toetas kogu uurimisprotsessi ning aitas koguda isiklikke kogemusi ja tähelepanekuid kuupäevaliselt koos detailse täpsusega, et hiljem vajadusel neid analüüsida.

## 3. TULEMUSED

Magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada õuelastehoiu lõpetanud laste koolivalmidus lapsevanemate ja kooliõpetajate pilgu läbi. Selles uurimuses põhinevad tulemused Tartu

õuelastehoiu lõpetanud laste vanemate ja nende esimese klassi õpetajate ja ühe Harjumaa õuehoiu lõpetanud lapse kooliõpetaja arvamusel. Tulemused on esitatud uurimisküsimuste kaupa. Tulemuse ilmestamiseks on kasutatud väljavõtteid intervjuudest. Tsitaate on selguse huvides korrigeeritud ja jäetud välja üleliigsed sõnad (parasiitsõnad) ja kordused. Iga tsitaadi järele on sulgudesse märgitud uuritava pseudonüüm.

### **3.1 Lapsevanamate arvamus õuelastehoiu lõpetanud laste koolivalmidusest**

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada saada, kuidas kirjeldavad õuelastehoius käinud laste vanemad laste kohanemist esimeses klassis. Andmeanalüüsi tulemusena moodustus viis kategooriat: uue olukorraga kohanemine, sõprussuhted, vaimne areng, füüsiline areng ja lapsevanemate hirmud.

#### *Uue olukorraga kohanemine*

Lapse koolimine ei ole väljakutse mitte ainult lapsele vaid kogu pere jaoks. See tähendab uut elurütmi, pere ümberkorraldusi igapäeva tegevustes, läbi mõtlemist, kuidas läheb laps kooli, kuidas tuleb koolist koju, millega tegeleb peale kooli ja palju muudki. Enamus lapsi tahab kooli minna, kuid võib esineda ka täiesti vastupidist reaktsiooni. Koolis tuleb jälgida kindlaid reegleid, koolikeskkond on struktureeritum ja jäigem kui koolieelses lasteasutuses. Igati normaalne on, kui koolitee algus tekitab lapses segadust ja soovimatust kooli minna. Küsimusele, kui valmis oli laps kooli minema, tuli vastuseid väga erinevaid. Vanem 5, kelle perest on õuelastehoiust kooli läinud nii tütar kui poeg oli oma laste puhul veidi üllatunud. Tütar, kes on vanem ja tagasihoidlikum ning sotsiaalselt nõrgemapoolne ja kelle puhul ema arvas, et sotsiaalse poole tugevdamiseks tuleks ta panna eelkooli, siis tema kohanes väga kiiresti.

*Juba eelkooli tahtis ta väga minna, kuna seal käis ka üks poiss hoiust. Meeli arvas, et nii need asjad käivadki ja mingit hirmu lapse sees ei olnud (Vanem 5).*

Samas pere teine laps, kes hoius oli väga seltsiv, muhe, rõõmsameelne, ei tahtnud eelkooli üldse minna.

*Ta oli seal täiesti kohkunud, ei tekkinud mingit sidet õpetajaga. Me ikka väga muretsesime, et kuhu meie eluvend on saanud. Õnneks päris kooli minnes sai ta õpetajaga kontakti ja kohanes siiski suhteliselt kiiresti ja pool aastat hiljem oli ta juba klassi liider (Vanem 5).*

Õuelastehoiu lõpetanud laste koolivalmidus kooliõpetajate ja lapsevanemate pilgu läbi 20

Kooli minekuga kaasneb peres palju muutusi ja võib juhtuda, et nendele pööratakse liiga palju tähelepanu. Lapsele pannakse peale liiga suured ootused või seab laps koolile suured ootused. Vanem 6, kelle perest on samuti läinud õuelastehoiust kaks last kooli, leidis nüüd, et ei tohi enne kooli last väga ergutada. Lapsed on fantaasiarikkad, nad kujutavad endale ette uskumatuid asju ja kui hiljem ei osutugi kõik selliseks nagu kujutluspildis, siis võib pettumus olla väga suur.

*Oo, sa oled varsti koolilaps. Nii äge, sa lähed kooli, jne. Ja nii rääkisid ja ärgitasdi takka kõik sugulased ja kui Robin kooli läks olid tema ootused kooli suhtes väga kõrgeks aetud. Pettumus oli suur. Kool osutus igavaks, ei olnudki nii äge, nagu räägiti. Esimesed kuud oli ikka suur stress. Teine poeg, kes nägi seda kõike kõrvalt, tema ootused olid juba hoopis madalamad. Ja tema jaoks osutus kool kohe esimesest päevast päris toredaks kohaks (Vanem 6).*

Intervjueeritavad leidsid, et kohanemine kooliga sõltub väga palju sellest, milline on see õpetaja, kes last koolis vastu võtab. Koolitulevad lapsed on kõik erineva kogemusega ja on oluline, kas õpetaja saavutab lastega kontakti või mitte. Kindlasti on määral kohal ka lapse individuaalsed omadused. Seda näitas see, kui ühest perest läks mitu last kooli ja käitumine oli täiesti erinev. Oli ka üks pere, kus tütar üldse ei tahtnud kooli minna. Ta sai aru, et valikuvõimalust ei ole ja kooli lihtsalt tuleb minna.

*Natukene oli võib-olla see, et ta ise oleks tahtnud minna koos oma sõbrannaga ühte teise kooli. Et ta ei tundnud sealt koolist mitte kedagi, siis ühesõnaga ei saa öelda, et ta oleks nagu väga tahtnud kooli minna (Vanem 3).*

Uuritavate sõnul neile tundus, et õuelastehoid andis lastele enesekindluse ja kiire kohanemisvõime. Kui toimusid koolis päeva jooksul mingid muudatused ei tekitanud see lastes ärevust, kuna nad olid harjunud tegutsema väliskeskkonnas, kus olukorrad võivad muutuda pidevalt. Nad olid õppinud loovalt asju lahendama, kuna nad pidid looduses ise endale tegevust leidma kasutades olemasolevaid looduslikke vahendeid. Intervjueeritavad arvasid, et esimene aasta ongi selline kohanemise aeg. Mõni harjub kiiremini, teisel võtab kohanemine kauem aega.

### *Sõprussuhted*

Vanemad pidasid väga oluliseks laste sõprussuhteid. Õuehoiust olid kõik omavahel hästi tihedalt seotud. Hoiust oli lapsi vähe ning nad hoidsid kokku. See oli kui üks kogukond. Kooli minnes see

kogukond lagunes ja lapsed, kes olid harjunud olema väikeses seltskonnas pidid nüüd suures rühmas hakkama saama. Nad pidid leidma oma koha uues grupis. Mõne lapse jaoks võib olla see aeganõudev ja stressi tekitav protsess. Sellest hoolimata olid kõik lapsed suure seltskonnaga päris kiirest kohanenud. Vaid Vanem 3 rääkis, et tema tütrele tekitas suur seltskond ärevust. Pigem see, et poisid lärmasid ja koroonatõttu olid nad sunnitud kogu aeg oma klassiruumis olema.

*Ja siis nemad lärmavad ja minu tütar kurdab, et ta ei jaksa enam, et talle see lärm ei meeldi. Tegelikult see oli ka üks põhjus, miks ma õuelastehoiu valisin. Esimese aasta ta käis tavalasteaias, aga see ei sobinud (Vanem 3).*

Laste vahel tekib ikka aegajalt probleeme. Oluline on see, et sellest ei tekiks koolikiusamist. Lapsed, kes on seesmiselt ebakindlad ja kelle mina pilt on halb ei suuda ise olukordi hallata ja neid lahendada. Samuti puudub neil julgus abi küsida. Siin tõid intervjuueeritavad välja, et õuelastehoius käinud lastel oli oskus neid probleeme isekeskis, ilma suurema kärata lahendada.

*Õuehoius tegeleti sellega, et kuidas sa lahendad olukordi. Õpetajad väga analüütiliselt lähenesid sellele. Neid oli seal rühmas vaid 9 ja õpetajatel oli aega ja silma kõike märgata ja sellega vastavalt tegutseda (Vanem 4).*

Intervjuueeritavate jutust tuli jällegi välja see, et käitumine kollektiivis sõltub eelkõige lapse eripärast ja isikuomadustest. Õuelastehoiid vaid toetab laste algatusvõimet ja julgust tegutseda, toob esile nende tugevused ja silub nõrkusi. Õuelastehoiid annab enesekindluse ennast ja oma tundeid väljendada ning õpetab mõistma teiste tundeid ja neid aktsepteerima.

#### *Vaimsed oskused*

Koolivalmidust kirjeldatakse läbi kolme aspekti: füüsilised, vaimsed ja sotsiaalsed oskused. Tihti peavad vanemad kõige olulisemaks vaimseid oskusi ja sellepärast pannakse lapsi ka eelkooli. Käesolevast uurimusest tuli aga välja hoopis see, et vanemad olid mures laste sotsiaalsete oskuste pärast. Vanemad olid mures, kuidas laps saab hakkama suures kollektiivis. Hoius oli ju vaid üheksa last, kooliklassides aga kahekümne ringis ja sellepärast otsustasid nad lapse eelkooli panna. Vanem 2 valis eelkooli sellepärast, et kool kuhu tütar läks oli katsetega ja kooli sissesaamise eelduseks oli eelkooli läbimine. Vaadeldes akadeemilisi oskusi tekitas kolmel lapsel raskusi lugemine. Samas Meeli oli esimese klassi lõpuks lugenud läbi 7 Harry Potteri raamatut ja

Mare oli lastehoiu lõpuks kirjutanud terve aabitsa ümber. Kõik vanemad tõid välja laste suured teadmised loodusõpetusest. Oskus loodust hoida, vaadelda erinevaid taimi ja nähtusi, märgata aastaegade vaheldumist ning seda kõike väga värvikalt kirjeldada.

*Juba eelkoolis märkas õpetaja, et tema loodusteadmised on väga tugevad. See looduse märkamine ja sõnavara selle väljendamiseks. Mina nii ei oska (Vanem 2).*

*Seda on mitmel korral õpetaja välja toonud, et ta on ikkagi loodusõpetuses väga tugev. Et ta õpetab õpetajat ennast ja teisi, et see on tal nagu hästi, noh, et tõesti hästi tugev (Vanem 1).*

Intervjuudest jäi kõlama mõte, et akadeemiliste oskuste poolest on õuelastehoius käinud lapsed heal tasemel. Keegi vanematest sellepärast ei muretsenud ja erilisi probleeme esimeses klassis ka ei tekkinud.

*See ongi hästi tugev. Selle eest saavadki koolis kogu aeg kiita. Loevad, arvutavad, eelkoolis ei käinud. Kui keegi kardab, et ei saa koolis hakkama, siis see on küll asjatu hirm (Vanem 7).*

### *Füüsiline areng*

Õuelastehoiu lapsed veedavad enamuse oma päevast õues: joostes, ronides, roomates ja mängides. Nende vastupidavus ja liikumisaktiivsus on suur. Kuidas tulevad nad toime koolis laua taga istudes? Intervjueeritavad arvasid, et kuna lapsed on saanud piisavalt liikuda, siis laua taga istumine ei tekita neis probleeme. Vaid üks ema ütles, et tema poeg kurdab,

*Miks ma pean siin istuma. Tema jaoks see füüsiline muutus oli hästi suur (Vanem 5).*

Kurbusega tõid vanemad välja selle, et koolis käies on laste liikumisaktiivsus ja vastupidavus vähenenud. Niisama õue minna enam ei taheta ja kui minna jalutama, siis pikka maad käia ei jõua.

*Nüüd on toimunud selline nagu taandareng, enam ei taha väga liigutada, on muutunud tubaseks ja ei jõua enam nii palju liikuda kui varem. Väsib kiiresti ära (Vanem 2).*

*Füüsiline pool oli hoius parem kui praegu, poisid olid osavamad (Vanem 6).*

Koolis on kõik lapsed saanud kehalise tunnis vaid kiita. Nad on vastupidavad, aktiivsed, hästi arenenud. Vanemate arvates on tähtis, et laps hoiaks õigesti pliitsit, oskaks kääridega lõigata ja püsiks kirjutades joonel või ruudu sees. Ka selles osas on lapsed väga erinevad. Üks lapsevanem kurtis, et ta pojale ei meeldi üldse käeline tegevus ning ta on saanud selle eest koolis ka märkusi. Ta ei taha kääridega lõigata ja see ei tule tal ka üldse välja. Samas tüdrukud ainult meisterdaksid ja on selles väga loovad. Nii et see on jällegi väga individuaalne.

### *Lapsevanemate hirmud*

Kui laps läheb kooli on see suur muutus kogu pere jaoks ja sellega seoses valdavad vanemaid erinevad hirmud. Kas laps saab ikka koolis hakkama, kas ta leiab endale sõbrad, kuidas ta tänaval hakkama saab jne. jne. Antud uurimistöös tõid intervjuueeritavad välja just sellised hirmud. Kõige rohkem oldi mures, kuidas laps tänaval hakkama saab.

*Esimesed kuud ma ikka viisin teda ja läksin vastu ka. No ütleme pool aastat läks aega selle iseseisvumise harjutamisega (Vanem 2).*

*Mul endal oli tohutu ärevus sees, et mis nüüd saab? Aga tegelikult harjus ta väga kiiresti, no nii paar nädalat. Ta sai väga kiiresti iseseisvaks. Selles mõttes, et ta käib kodunt päris kaugel koolis. Ta suutis sinna minna juba esimesel kuul täiesti üksi (Vanem 1).*

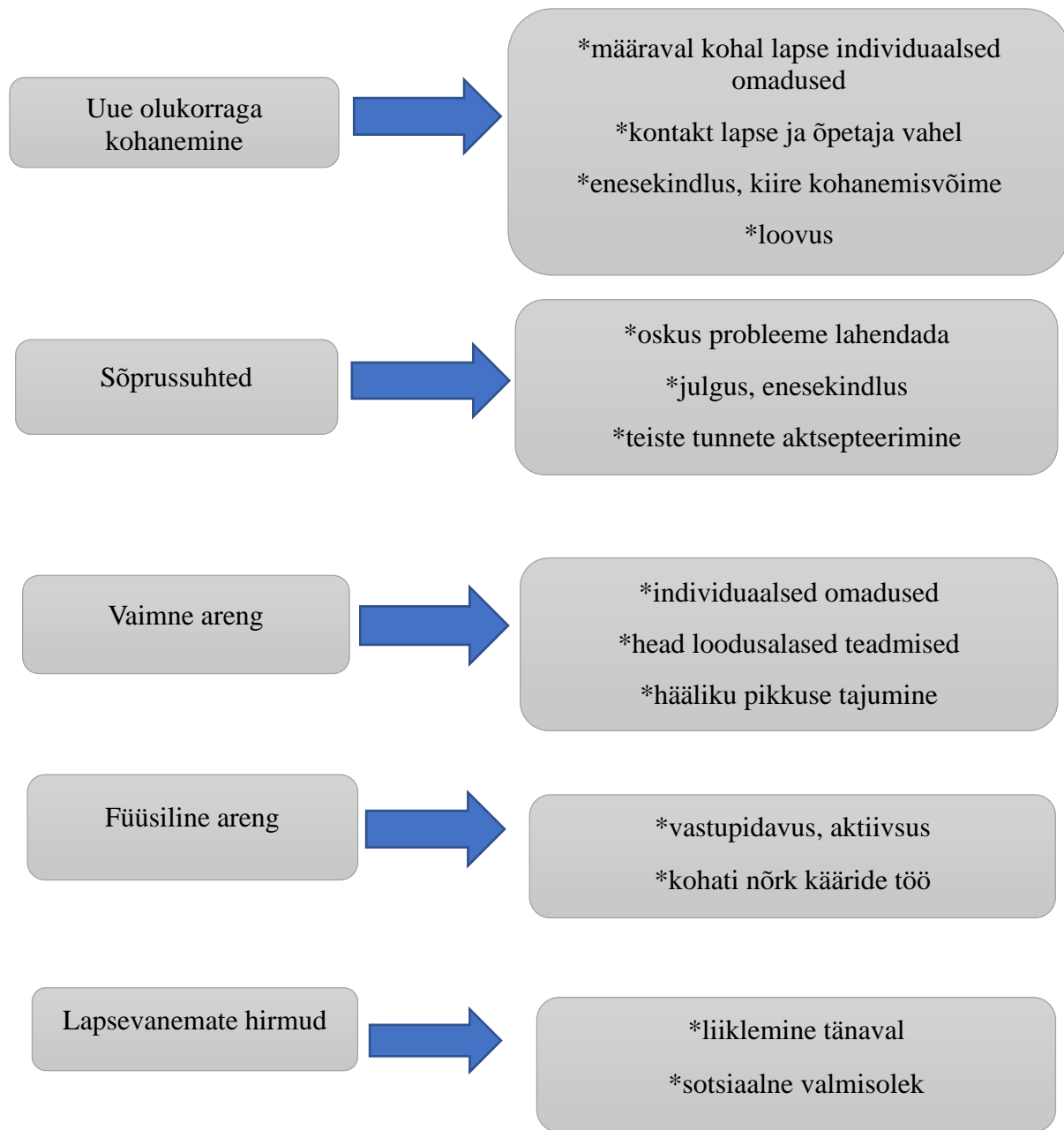
Teine hirmufaktor oli laste sotsiaalne hakkama saamine. Hoius oli lapsi vähe ning neist moodustus kindel ja turvaline seltskond. Võõrastega üldjuhul kokku ei puutunud. Seda toodi ühe põhjusena välja, miks panna laps eelnevalt eelkooli.

*Ma ise olin ärev. Enesekindluse mõttes panin eelkooli. Minu mõte oli anda lapsele ettekujutus, mis see kool on (Vanem 2).*

*Mul mõlemad käisid eelkoolis. Mul seda hirmu ei olnud, et nad akadeemilises mõistes koolivalmiks ei saaks, vaid pigem see sotsiaalne pool, kuna hoius oli ju selline kogukonna värk, et tutvuks teistega (Vanem 6).*

Kokkuvõtvalt saab öelda, et lapsevanemate arvates toimus laste kohanemine koolis hästi. Nii sotsiaalse, vaimse kui füüsilise poole pealt erilisi probleeme ei tekkinud. Klassiõpetajad olid esimese klassi viimase veerandil toimunud arenguvestlustes välja toonud nende laste hea kohanemisvõime, julguse, iseseisvuse ja head akadeemilised teadmised.

Lapsevanemate nägemus laste koolivalmidusest on kokkuvõtvalt välja toodud joonises 1.



**Joonis 1.** Lapsevanemate nägemus laste koolivalmidusest

### 3.2 Esimese klassi õpetajate arvamus õuelasteaias käinud laste koolivalmidusest

Teise uurimisküsimusega sooviti teada saada, kuidas kirjeldavad õue lastehoius käinud laste esimese klassi õpetajad laste kohanemist koolis? Andmeanalüüsi tulemusena moodustus kolm kategooriat: sotsiaalne küpsus, vaimne areng ja füüsiline areng.



### *Sotsiaalne küpsus*

Intervjuudest tuli välja, et laste sotsiaalne küpsus oli iga lapse puhul erinev ja sõltus eelkõige tema eripärast ja isikuomadustest. Siiski oli neil lastel oskus toime tulla erisugustes olukordades, lahendada erinevaid situatsioone ja olla koostöövalmis. Samuti rõhutasid kõik intervjuueeritavad, et nende laste eneseteenindamine ja iseendaga hakkama saamine oli väga kõrgel tasemel. Nad kohanesid kiiresti ning olid seltsivad ja sõbralikud.

*Kollektiivis sai teiste lastega hästi hakkama. Oli julge eneseväljendamises.*

*Konfliktsituatsioone tuli harva ette (Õpetaja 1).*

*Enesega hakkamasaamisel ei ole küll probleeme olnud, ta ikka teab, mis asjad tal on ja kuidas need käivad (Õpetaja 4).*

Neis lastes oli julgust öelda välja asju, mida nad tahtsid teha teisiti või, mis tundus nende jaoks igav. Õpetaja korraldustest saadi aru, aga mõnikord oli vaja selgitust, miks just nii on vaja teha. Mis siis saab, kui me teeme midagi teisiti. See teadmishimu ja selgitus oli nende jaoks äärmiselt oluline, sest nad tahtsid arutleda ja analüüsida erinevate võimaluste vahel.

*Sai aru täiskasvanu korraldustest ja täitis neid. Mõnikord oli vaja selgitada, et me teeme täna just nii, nagu õpetaja ütleb ja mitte teisiti. Teistest erines selle poolest, et oli julge võtma õpetaja laua pealt materjale, mida teised ei söandanud. Oli julge avaldama oma arvamust, kui tahtis teha teist asja (Õpetaja 1).*

Kokkuvõtvalt võib öelda, uuritavate arvates sotsiaalne küpsus sõltub lapse eripärast ja isiksuse omadustest. Lastehoid saab anda aluse ja toetada lapse enesekindlust, sihikindlust ja tegutsemisjulgust. Õuelastehoid annab analüüsimisoskused, huvi õppimise vastu, julguse ennast väljendada ja oma soove ning arvamust avaldada.

### *Vaimne areng*

Ka õpetajate intervjuudest tuli välja, et lugemine oli kolmel lapsel veidi nõrgem. Abi vajati lugemise tehniliste oskuste kinnistamisel ja häälikupikkuse tajumisel. Samas toodi esile nende laste loovust, fantaasiat, head eneseväljendusoskust, suurt huvi ümbritseva vastu ja laia silmaringi.

*Mati on huvitatud kõigest ja ta teab väga palju. Kui me loodusesse läheme oskab ta väga värvikalt rääkida, tal on hea eneseväljendus ja hästi palju fantaasiat (Õpetaja 4).*

*Kõne ja eneseväljendusoskus olid väga head. Ta oli julge end väljendama (Õpetaja 1).*

*Tal oli palju fantaasiat, aga vahel oli raske seda arusaadavalt väljendada (Õpetaja 3).*

Selleks, et laps oskaks teha otsuseid ja õigesti reageerida on oluline, kuidas ta tajub maailma ja selle tervikpilti. Intervjueeritavate arvates nendel lastele sellega probleeme ei olnud.

Õuetingimustes on väga oluline, kuidas tajuda ümbritsevat maailma. Tunnetuse kaudu kinnistuvad muud teadmised. Õpetajad tõid esile ka head matemaatilised teadmised ja ruumitunnetuse.

### *Füüsiline areng*

Füüsilise arengu seisukohalt on oluline laste vastupidavus ja liikumisaktiivsus. Õuelastehoius on lapsed pidevas liikumises ja seda kinnitasid ka õpetajad, et nende laste vastupidavus ja aktiivsus on suur. Laste liigutuste valitsemine ja osavus on stabiilne. Peenmotoorika puhul mainiti, et kääridega lõikamine ei tule kõigil välja. Igapäevaselt tegutsedes valdavad meid erinevad emotsioonid. Oluline on, et laps mõistaks oma tundeid ja oskaks neid kontrollida. Intervjuudest jäi kõlama vajadus arvestada laste individuaalsete eripäradega. Mõned lapsed on tasakaalukad ja rahulikud, kuid on ka lapsi, kes kaitsevad aktiivselt oma seisukohti või hakkavad lihtsalt jonnima. Õpetajate nägemus laste koolivalmidusest on kokkuvõtvalt välja toodud joonises 2.

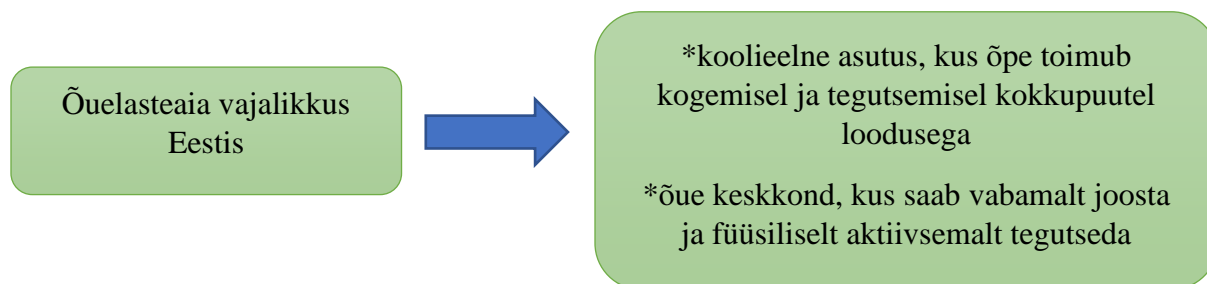


**Joonis 2.** Õpetajate nägemus laste koolivalmidusest.

### 3.3 Lapsevanamate arvamus õuelasteaia vajalikkusest Eestis

Kolmanda uurimisküsimusega taheti teada, millisel viisil näevad lapsevanemad õuelasteaia vajalikkust Eestis? Siin leidsid kõik vanemad sellelaadse lasteaia vajaliku olevat. Kolm last olid käinud ka lühikest aega tavalasteaias ja olid saanud sealt väga negatiivse kogemuse. Eelkõige just sellepärast, et pisikeses rühmaruumis on lapsi palju, lärm liiga suur, liikumisruumi vähe ning piiratakse vabamängu võimalust. Samuti pöörati tähelepanu õuesoleku vähesusele.

Intervjueeritavad vanemad leidsid, et ei pea olema just õuelasteaiad, vaid praegused lasteaiad võiksid üle vaadata oma võimalused ja vajadusel oma tegemised ümber korraldada ning suunata enamuse oma tegevustest õue. Lasteaiad võiksid oma tegevuskavadesse rohkem sisse tuua erinevaid matkasid, retki loodusesse, korraldada metsapäevi. Õues mängivad poisid ja tüdrukud koos. Õues kehtivad eelnevalt kokku lepitud kokkulepped ning õpetaja ja lapsevaheline suhe on võrdne. Lapsed arenevad tänu sellele, et on päris keskkonnas, kus saavad vabamalt joosta ja füüsiliselt aktiivsemalt tegutseda.



**Joonis 3.** Õuelasteaia vajalikkus Eestis lapsevanemate arvates.

## 4. ARUTELU

Magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada õue lastehoiu lõpetanud laste koolivalmidus lapsevanemate ja kooliõpetajate pilgu läbi. Samuti oli töö eesmärgiks välja selgitada, millisel viisil näevad lapsevanemad õuelasteaia vajalikkust Eestis. Esimese uurimisküsimuse all analüüsiti lapsevanemate arvamusi, seoses laste kohanemisega koolis esimesel aastal. Teise uurimisküsimuse analüüsis toodi välja õuelastehoiu lõpetanud laste esimene kooliaasta nende

õpetajate arvamuste kaudu ja kolmandas vaadeldi õuelasteaia vajalikkust Eestis lapsevanemate pilgu läbi.

### **Lapsevanemate nägemus laste koolivalmidusest**

Läbiviidud uurimuse tulemused näitavad, et lapsevanemad pidasid väga oluliseks laste sotsiaalset valmisolekut kooliks. Kui ka mõnel lapsel oli probleeme algselt lugemisega, siis poole aastaga need lahenesid. Kõrgete sotsiaalsete oskustega lapsed suudavad akadeemiliste teadmistega teistele järgi jõuda juba esimese kooliaasta lõpuks (Trang, 2019). Lapsed, kellel oli suur huvi lugemise vastu, olid esimese aasta lõpuks lugenud rohkem, kui kooli kohustuslik kirjandus seda ette andis. Kõik taandub ikkagi lapse eripära ja isiksusele. Õuelastehoid toetab laste algatusvõimet ja julgust tegutseda. Toob esile tugevused, annab enesekindluse ennast ja oma tundeid väljendada.

Lapsevanemad pidasid väga oluliseks laste suhtlemist koolikaaslastega. Õuelastehoius olid kõik omavahel hästi tihedalt seotud, see oli kui üks kogukond. Sellest hoolimata, et oldi harjutud olema väikeses grupis kohanesid lapsed suure seltskonnaga päris kiiresti ja suhtlemise osas mingeid probleeme ei tekkinud. Teadlased on leidnud, et sotsiaalsed oskused on olulisemad kui kognitiivsed oskused. Enesekontrolli ja eneseregulatsiooni on seostatud kehalise aktiivsusega lapsepõlves ja teadlased on väitnud õuesõppe suurt mõju nii akadeemilistele saavutustele kui ka sotsiaalsetele oskustele (Birdwell et al., 2015). Sotsiaalsetest oskustest tõid intervjuueeritavad välja ka esimese õpetaja olulisuse ja kontakti saavutamise lastega. Vanemad leidsid, nii nagu Uudelt ja Riksongi, et koolivalmiduse saavutamiseks on vaja soodsat keskkonda ja lapse enda aktiivset tegevust (Uudelt & Rikson, 2010). Õuelastehoid just seda kõike võimaldabki. Looduskeskkonnad on mitmekesised ja muutlikud ning see õpetab lastele erinevates olukordades hakkamasaamist. Nad õpivad vastu võtma otsuseid, mis omakorda soodustab õppimisvõimet (Bragg et al., 2013). Koolis võib päeva jooksul tulla ettearvamatuid olukordi ja muudatusi päevarütmis. Vanemate arvates olid lapsed õppinud loovalt asju lahendama ja mitte üle reageerima. Ka Waite ja Davis on öelnud, et õuelasteaias käinud lapsed on kohanemisvõimelisemad, suudavad teistega paremini suhelda, on tervemad ja õnnelikumad (Waite & Davis, 2007).

USA-s tehtud uuringud näitavad, et õuelasteaias käinud lapsed on edukamad loodusteadustes ja matemaatikas (Malone & Waite, 2015). Seda tõestas ka antud magistritöö raames läbiviidud küsitlus. Igapäevaselt looduses viibides kujuneb oskus loodust hoida, vaadelda erinevaid taimi ja nähtusi, märgata aastaegade vaheldumist ning oskus seda kõike värvikalt kirjeldada. Lapsevanemad olid meeldivalt üllatunud oma laste sõnavaras kirjeldamiseks loodusnähtusi. Ka matemaatika õppimisel toodi välja nende laste tugevused, isegi kui matemaatika polnud nende lemmikaine, ei esinenud selles vallas probleeme.

Füüsilises arengus tõid lapsevanemad esile kurva tõsiasja, et koolis laste liikumisaktiivsus ja füüsiline vastupanuvõime vähenes. Enam ei tahetud nii palju õues viibida ja ei jõutud ka pikalt käia. Seda näitab ka 2017. aasta Tervise Arengu Instituudi uuring, kus öeldakse, et piisavalt liiguvad Eesti üheteist kuni viieteist aastastest kooliõpilastest vaid 16 % ja vanuse kasvades see väheneb veelgi (Oja et al., 2019). Laste peenmotoorikat vaadeldes võib teha järelduse, et jällegi oleneb kõik lapse isiksusest ja tema individuaalsusest. Lapsele, kellele meeldib käeline tegevus on selles ka tugev ja kellele meeldib rohkem liikumine, see on käelistes tegevustes nõrgem.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et lapsevanemate arvates olid lapsed, lõpetades õuelastehoiu valmis kooli minema. Neil olid sotsiaalsed oskused, akadeemilised teadmised ja füüsilised võimed. Kõik see, mida on vaja edukaks kooliskäimiseks (Snow, 2006). Kui mõni akadeemiline teadmine oligi nõrgem, siis see tasandus juba poole aastaga. Palju oleneb lapse individuaalsest eripärasest ja olemusest. Lapsevanemad leidsid, et õuelastehoid oli andnud nende lastele enesekindluse, julguse ennast väljendada ja teadmistehimu, mis on koolis õppimiseks ja teadmiste rakendamiseks oluline ja kõige tähtsam. Sellest kõigest võib järeldada, et õuelastehoius käivad lapsed saavad koolivalmiks, kuid palju oleneb ka lapsest endast ja sellest, kuidas talle alusharidust pakutakse.

### **Õpetajate nägemus laste koolivalmidusest**

Läbiviidud uurimuses kattusid õpetajate arvamused lapsevanemate omadega. Ka siin tuli välja laste veidi nõrgem lugemise pool. Samas toodi esile loodusalsed avarad teadmised ja head füüsilised võimed. Intervjueeritavad rõhutasid nende laste eneseteenindamise ja iseendaga hakkama saamise kõrget taset, kiiret kohanemisvõimet ja seltsivat suhtumist kaaslastesse. Nad

oskasid lahendada probleeme ning neil oli suur huvi ümbritseva vastu. Julgus küsida ja oma arvamust avaldada, ka siis kui see erineb teiste omast.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et väga palju oleneb ikkagi lapse enda eripärast, individuaalsetest omadustest ja kodusest kasvatuses. Intervjueeritavate õpetajate arvates ei erinenud need lapsed oma akadeemiliste teadmiste poolest tavalasteaiast tulnud lastest. Nii lapsevanemate kui ka laste esimese klassi õpetajate seisukohtadest võib järeldada, et lapse kohanemine kooliga sõltub väga palju isiksusest ja individuaalsetest omadustest. Õuelastehoius käinud lapsed on koolivalmid. Nende sotsiaalne pool on tugevam, akadeemilised teadmised võivad olla küll alguses nõrgemad, kuid need ühtlustuvad teistega kiiresti.

### **Õuelasteaia vajalikkus Eestis lapsevanemate arvates**

Uurimusest tuli välja, et lapsevanemad pooldavad koolieelset asutust, kus õpe toimub kogemisel ja tegutsemisel, kokkupuutel looduse, kultuuri ja ühiskonnaga (Dahlgren & Szczepanski, 2006). Oluline on, et lapsed saavad vaadelda, katsetada ja mõtestada saadud tulemusi. Seejärel tulemusi analüüsides teevad järeldusi ning seeläbi areneb nende kriitiline mõtlemine, sotsiaalsed oskused ja lapse loovus (Hellat, 2021). Lapsevanemad leidsid, et selleks ei pea looma just õuelasteaedasid, vaid võib olemasolevates lasteaedades päevaplaani ja tegevusi ümber korraldada. Suunata enamuse oma tegevustest õue, sest õues olemine ja tegutsemine on seotud laste heaolu ja tervisliku isiksuse arenguga (Bragg et al., 2013).

### **Piirangud**

Autor näeb antud töös mitmeid piiranguid. Oluline piirang oli näiteks see, et autor on loonud ise kaks õuelastehoiu ja on huvitatud sellest, et õuelastehoiu lõpetanud lapsed oleksid koolivalmid, see võis kallutada antud uurimistöö tulemusi. Teatud määral võis olla piiranguks ka see, et mõned lapsed olid lõpetanud õuelastehoiu juba neli aastat tagasi. Mäletamised võisid olla ebatäpsed nii lapsevanemate kui ka õpetajate poolt. Seepärast paar õpetajat ka loobus intervjuust, kuna nii palju aega on mööda läinud ja nad ei olnud enam nii kindlad oma meenutustes. Üks intervjueeritav ema oli ise Eestist eemal, kui laps kooli läks. Tema vastused võisid olla mõjutatud kolmanda isiku arvamustest. Kindlasti oli piiranguks ka valimi väiksus, mis oli tingitud valimi sihipärasusest.

### **Praktiline väärtus**

Uurimistöo praktiline väärtus seisneb selles, et magistritöös käsitletud teemat pole Eestis enne uuritud ja see võib olla edasiste uuringute aluseks. Samuti seisneb praktiline väärtus autori õuelastehoidude laste arenguhindamise ja igapäevase tegevuse parendamise seisukohalt. Praktiline väärtus on kindlasti ka Õpetajate Lehes ilmuv artikkel: “Õuelastehoid ja koolivalmidus“.

### **Tänu sõnad**

Olen väga tänulik lapsevanematele ja õpetajatele, kes leidsid aega intervjuudes osalemiseks. Täna ka oma juhendajat ja õppejõude, kes innustasid ja juhendasid mind paremate tulemusteni jõudmisel. Suure, suur aitäh õepojale ja minu oma tütrele, kes aitasid mind tõlketöodel. Aitäh, õde selle aja eest, mil lugesid minu tööd ja viitasid puudustele. Eriliselt tänan oma peret selle eest, et olite minuga töö valmimise perioodil nii kannatlikud ja leplikud.

### **Autorsuse kinnitus**

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Marjet Salmar

/allkirjastatud digitaalselt/

kuupäev

## Kasutatud kirjandus

- Agostini, F., Mandolesi, R., & Minelli, M. (2018). Outdoor Education in Italian Kindergartens: How Teachers Perceive Child Developmental Trajectories. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6194191/>
- Birdwell, J., Scott, R., & Koninckx, D. (2015). Non-formal learning could help to build character And close the attainment gap...Learning by Doing. [http://www.demos.co.uk/files/Learning\\_by\\_Doing.pdf?1435154593](http://www.demos.co.uk/files/Learning_by_Doing.pdf?1435154593)
- Blair, C., & Raver, C. C. (2015). School readiness and self-regulation: a developmental psychobiological approach. *Annu. Rev. Psychol.* 66, 711–731. doi: 10.1146/annurev-psych-010814-015221
- Bolay, E., & Reichle, B. (2007). *Waldpädagogik 1(1)*. Schneiderverlag.
- Bragg, R., Wood, C., Barton, J. & Pretty, J. (2013). Measuring connection to nature in children aged 8-12: A robust methodology for RSPB, *University of Essex*.
- Burgess, E., Ernst, J. (2020). Beyond Traditional School Readiness: How Nature Preschools Help Prepare Children for Academic Success. *The International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 7(2), p. 17
- Campbell, S. B., Denham, S. A., Howarth, G. Z., Jones, S. M., Vick Whittaker, J., Williford, A. P., Darling-Churchill, K. (2016). Commentary on the review of measures of early childhood social and emotional development: Conceptualization, critique and recommendations. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 45, 19-61
- Chatterjee, R. (2020). *Tervise neli tugisammast*. Inspiratsiooniraamatukogu.
- Chawla, L. (2007, aprill). Benefits of Nature for Children's Health, Children Youth and Environments Center for Research and Design. *University of Colorado at Denver and Health Sciences Center*,



Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. London & New York: Routledge Falmer. <https://www.daneshnamehicsa.ir/>

Dahlen, L., & Szczepanski, A. (2006). *Õuesõppe pedagoogika. Raamatuharidus ja meeleline kogemus. Katse määratleda õuesõpet*. AS Kirjastus Ilo

English outdoor council (2015) <https://www.englishoutdoorcouncil.org/>

Dahlgren, L., Sjölander, S., Strid, J. & Szczepanski, A. (2009). *Õuesõppe pedagoogika kui teadmiste allikas-lähiümbrusest saab õpiõu*. Tallinna Ülikooli Kirjastus

Glušková N, Nelis L, Nurk E. Eesti õpilaste kasvu seire: 2018/19. õppeaasta uuringu raport.

WHO Childhood Obesity Surveillance Initiative (COSI). Tallinn: Tervise Arengu Instituut; 2021.

Growing Wild Forest School ( 9.okt.2020).

<https://www.growingwildforestschool.org/post/the-brief-history-heritage-of-forest-schools-around-the-world>

Hansen, A. (2018). *Tugev aju Kuidas liikumine ja treening sinu aju tugevdavad*. Tallinn: Kirjastus Varrak.

Hellat, K. (aprill 2022). *Avastusõpe annab võimaluse muuta haridusparadigmat*. Tartu Ülikooli Ajakiri. <https://www.ajakiri.ut.ee/artikkel/1418>

Hinkley T., Brown H., Carson V., Teychenne M., (2018). *Cross sectional associations of screen time and outdoor play with social skills in preschool children*. Published: April 4, 2018 <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0193700>

Häfner, P. (2002). *Natur- und Waldkindergärten in Deutschland - eine Alternative zum Regelkindergarten in der vorschulischen Erziehung*. Universität Heidelberg.

Kalmus, V., Masso, A., Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Koort, A., (dets. 2010). II osa Eesti Koolist nr. 6/1935 <http://www.kirjandusarhiiv.net/?p=660>

Kruuda, M. (23.06. 2009). *Õuesõpe, avastuslikõpe ja mäng*. Ajakiri Lasteaed

- Kuo, F.E., & Faber Taylor, A. (2004). A potential natural treatment for Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder: Evidence from a national study. *American Journal of Public Health, 94* (9), 1580-1586.
- Laherand, M., (2010). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Kirjastus Sulesepp
- Lewis, P. & Ker, S. (sept. 2005). The relationship between Australian transport systems and public health 28th Australasian Transport Research Forum, Sydney.
- Mõttus, I, (2010). *Erineva ettevalmistuse saanud 1. klassi õpilaste koolivalmidus klassiõpetajate hinnangul*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool
- Männamaa, M., & Marats, I., (2009) *Lapse üldoskuste areng, 5-43. Üldoskuste areng*. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. Tartu: Kirjastus Studium
- Natural England (2009). Childhood and nature: a survey on changing relationships with nature across generations. <http://publications.naturalengland.org.uk/file/5495287317528576>
- Ogilvie, K., (2005). *Gruppide juhtimine ja juhendamine vabas õhus*. Lastekaitse Liit
- Oja L, Piksööt J, Aasvee K, jt., (2019). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumine. 2017/2018. õppeaasta uuringu raport. Tallinn: Tervise Arengu Instituut.
- O'Kane, M., Hayes, N. (2006). The Transition to School in Ireland: Views of Preschool and Primary School Teachers. *International Journal of Transitions in Childhood, 2*, 4-16.
- Outdoor & Woodland Learning <https://www.owlscotland.org/>
- Puura I., EV keskkonnahariduse konseptsioon <https://envir.ee/media/42/download>
- Põdra, M. ( 2017). *Koolivalmiduse hindamine Jelena Strabeleva poolt koostatud ülesannete alusel ning tulemuste kooskõla lasteaija õpetajate hinnangutega*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Ramamurthy, D., Lin Chua, SY & Saw, SM. (2015) A review of environmental risk factors for myopia during early life, childhood and adolescence. *Clin Exp Optom. 98* (6):497-506. doi: 10.1111/cxo.12346. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26497977/>

- Ruus, V.-R., Veisson, M., Leino, M., Ots, L., Pallas, L., Sarv, E.-S., Veisson, A. (2007). *Õpilaste heaolu, toimetulek, edukus koolis ja koolikliima õpilaste poolt nähtuna*. Kuurme, T. (Toim.). Kool kui arengukeskkond ja õpilaste toimetulek : konverents 5. ja 6. oktoobril 2006 Tallinna Ülikooli Tallinna saalis. (138–162). Tallinn: Tallinna Ülikooli Kirjastus.
- Sarv, M., & Vilbaste, K. (2008). *Miks on hea üks päev nädalas õues õppida*. Aadressil <http://mikksarv.blogspot.com/2008/12/miks-on-hea-ks-pev-ndalas-ues-ppida.html>.
- Snow, K. L. (2006). Measuring school readiness: conceptual and practical considerations. *Early Educ. Dev.* 17, 7–41. [https://doi.org/10.1207/s15566935eed1701\\_2](https://doi.org/10.1207/s15566935eed1701_2)
- Trang, K.T., Pan, Q., Love, H.R., Templin, J. (2019). School Readiness Profiles and Growth in *Academic Achievement*. *Front. Educ.*, 01 Nov. 2019 | <https://doi.org/10.3389/educ.2019.00127>
- Uudelt K. & Rikson K. (nov. 2010). Koolivalmidus. *Eesti lasteaiaõpetajate ajakiri Lasteaed* <https://www.lasteaed.net/2010/11/20/koolivalmidus/>
- Valk, A. (2017). HTMi aasta-analüüs 2017. Eesti hariduse viis tugevust. Head oskused
- Viher, I. (2002). *Koolivalmidus*. Tallinn Ilo. Tea ja Toimeta.
- Vihman, M. (2016). *Maastikumäng kui õppevorm. Aktiiv-ja õuesõpe*. AS Atlex. Tartu
- Virkus, S. (2010). *Intervjuu, vaatlus, sisuanalüüs*. Tallinna Ülikool
- Waite, S. & Davis, B. (2007). *The contribution of free play and structured activities in Forest School to learning beyond cognition: an English case*. Copenhagen: the Danish University of Education, 257-274. [https://www.academia.edu/1215748/Waite\\_S\\_and\\_Davis\\_B\\_2007](https://www.academia.edu/1215748/Waite_S_and_Davis_B_2007)
- Õunapuu, L., (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool

## Lisa 1. Uurimustöö intervjuukava lapsevanematele

Minu uurimustöö keskendub sellele, et uurida lapsevanemate hinnangut Eestis oleva õuelastehoiu lõpetanud laste koolivalmidusele ja hakkama saamisele koolis esimesel aastal. Mil viisil näevad lapsevanemad üldse õuelasteaia loomise võimalusi ja vajadust Eestis. Teema valik on tulnud sellest, et pidades nüüd juba 4 aastat õue lastehoidu Harjumaal on lastevanemate tagasiside küsitlustest välja tulnud hirmud, kas lapsed käies õue lastehoius saavad ikka koolivalmiks. Kuna Eestis selle kohta uuringud puuduvad, siis otsustasingi seda uurida. Ma olen väga tänulik, et nõustusite andma mulle intervjuud. Eestis on õuelastehoiud väga lühikest aega olnud ja lõpetanuid on ka vähe. Seepärast on mulle väga oluline iga lapsevanem. Kinnitan, et tagan teie anonüümsuse ja intervjuu analüüsi tulemusi kasutan vaid magistritöös. Oma küsimused olen jaganud temaatilistesse plokkidesse. Esimene osa puudutab lapse hakkama saamist koolis esimesel aastal ja teine osa keskendub õuelasteaiale.

Üheks koolivalmiduse hindamise kriteeriumiks on lapse sotsiaalne küpsus.

1. Kuidas ja milles väljendus lapse soov kooli minna, koolis käia ja õppida?
2. Kuu võttis aega lapse kohanemine uue olukorraga?
3. Kui kaua ta ajaliselt suutis sihipäraselt korraga tegutseda ja oma tegevusi lõpuni viia?
4. Kuidas ta reageeris tema jaoks igavale tegevusele?
5. Kuidas ta tuli toime eneseteenindamisega ja üldse enesega hakkama saamisega?
6. Täiskasvanu juhustest ja korraldustest aru saamine ja nende täitmine
7. Kuidas käitus ta kollektiivis kaaslastega, teiste lastega?
8. Milliseid tundeid tekitas temas teistega koos tegutsemine?

Teine kriteerium on vaimne areng.

1. Kuidas Te hindate lapse huvi ümbritseva keskkonna ja uute teadmiste suhtes?
2. Küsimus vaatlusoskuse kohta
3. Küsimus terviku tajumise kohta
4. Kuidas hindate lapse kõne- ja eneseväljendusoskuse arengut?

- Oskus kirjeldada seotult nähtusi ja objekte
  - Oskus selgelt väljendada oma mõtteid
  - Jutustada pildi järgi või kirjeldada seiku oma kogemustest
5. Kuidas hindate lapse matemaatilisi alusteadmisi?
    - Kuidas tuli laps toime kujutlustega ajast ja ruumist?
    - Kuidas ta sai hakkama esemete võrdlemise ja järjestamisega?
    - Kujutus ruumist
    - Ajataju
    - Silmamõõdu areng
  6. Milles tundis laps ennast eriti kindlalt?
  7. Milles vajab ta abi? Millised õppeained olid eriti keerulised?

Ka füüsilisest arengust oleneb lapse koolivalmidus. Koormustaluvus ja töövõime.

1. Kuidas hindate lapse liikumisaktiivsust ja vastupidavust?
2. Kuidas hindate lapse motoorseid oskusi?
3. Kuidas ta tuli toime enesevalitsemisega? Kui talle midagi ei meeldinud, kuidas ta siis käitus?
4. Millise hinnangu annate oma lapse käelisele tegevusele?
5. Kuidas hindate lapse peenmotoorika arengut ja silma ning käe koostööd?

Õuelasteaed.

1. Miks valisite oma lapsele õue lastehoiu? Kui palju omasite eelnevat infot õuelastehoiust?
2. Mis erinevus on õue ja tava lastehoiu-aiaga?
3. Millised olid ootused?
4. Milline on teie meelest üks hea õuelasteaed?
5. Kas laps käis enne kooli ka eelkoolis? Miks käis? Miks ei käinud?
6. Kas paneksite ka oma järgmise lapse õue lastehoidu? Teistele soovitaksite?
7. Kas Eestis oleks üldse vaja õuelastehoidu-aeda?
8. Milliseid võimalusi näete siin Eestis selleks?

## **Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks**

Mina, Marjet Salmar

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Õuelastehoiu lõpetanud laste koolivalmidus kooliõpetajate ja lapsevanemate pilgu läbi

mille juhendaja on lector Lehte Tuuling

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Marjet Salmar

15.05.2022